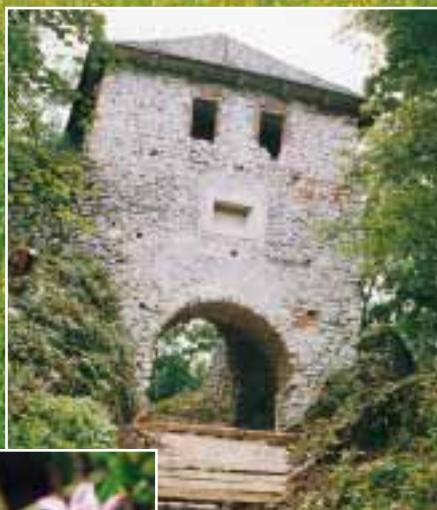

MURÁNSKA PLANINA

VITAJTE V MIKROREGIÓNE
WELCOME TO THE MICROREGION

VITAJTE WELCOME

Srdečne Vás vítame v malebnom horškom Mikroregióne Muránska planina.

Náš mikroregión sa rozprestiera v chotároch obcí Michalová, Pohronská Polhora, Muránska Lehota, Muráň, Muránska Huta a mestečka Tisovec na ploche 29 302 ha, s počtom obyvateľov 8 900. Takmer celé územie leží v Národnom parku Muránska planina a jeho ochrannom pásme.

Ponúkame Vám výborné podmienky na všetky druhy pešej turistiky a cykloturistiky; jedinečnú možnosť turistiky na koňoch; atraktívnu jazdu po unikátnnej ozubnicovej železnici; návrat do stredoveku na Muráni - najvyššie položenom hrade v strednej Európe; zoznámenie sa s Lykovcom muránskym, ktorý nerastie nikde inde

na svete; posedenie na salašoch pri syre a žinčici; pstruhové bystriny a rybníky odmenia trpezlivých rybárov dobrým úlovkom; zážitkom pre poľovníkov je bohatá fauna s výskytom medveďov, vlkov, rysov a ďalšej zveriny; pre náročných hubárov sú tu jedinečné hubárske možnosti a v zime výborné podmienky na zjazdové a bežecké lyžovanie.

Prajeme Vám príjemný oddych v krásnej a turizmom nepreťaženej prírode – v zelenom srdci Slovenska.

Vrchár – združenie pre rozvoj turizmu

Allow me to cordially welcome you in a picturesque mountain Micromregion Muranska planina.

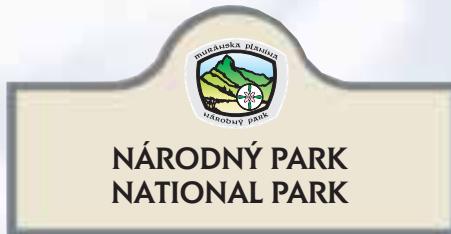
Our microregion is situated in the villages Michalova, Pohronska Polhora, Muranska Lehota, Muran, Muranska Huta and the town Tisovec on the area of 29 302 ha with 8 900 inhabitants. Almost the wholearea is located inside the National Park Muranska planina and in its reservation.

We can offer excellent conditions for all kinds of winter and summer tourism; unique opportunities for horse-riding; Attractive ride on the unique geared railway; return to the Middle Ages on Murán – the highest located castle in Central Europe; getting to know Lykovec Muransky, that does not grow anywhere else in the world; sitting in sheds eating cheese and drinking sheep's' milk; trout streams and fishponds will reward patient fishermen with a good catch; rich fauna with bears, wolfs, lynx and other game represents an experience for hunters; there are excellent opportunities for mushroom-pickers and perfect conditions for cross-country and downhill skiing in winter season.

We wish you a pleasant repose in beautiful and rich countryside – in the green heart of Slovakia.

Vrchár – Association for the development of tourism

Muránska planina predstavuje v rámci Slovenska jedno z najzachovalejších území. V roku 1976 bola vyhlásená za chránenú krajinnú oblasť a v roku 1997 bol zriadený Národný park Muránska planina. Rozloha územia národného parku je 203,2 km², ochranné pásmo má veľkosť 217 km². Územie Národného parku Muránska planina a jeho ochranné pásmo sa nachádza v troch okresoch – Brezno, Revúca a Rimavská Sobota. Najvyšším vrcholom územia národného parku je Fabova hol'a (1439 m.n.m.).

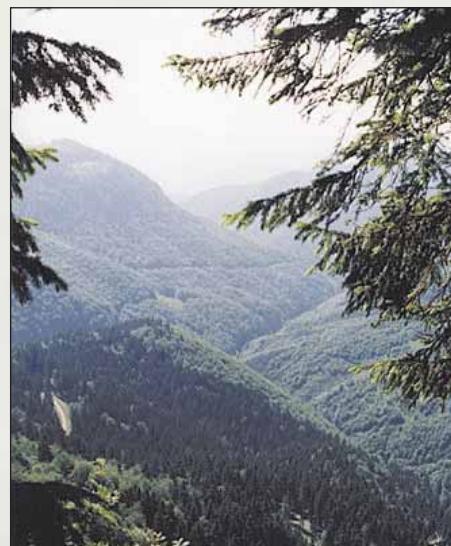
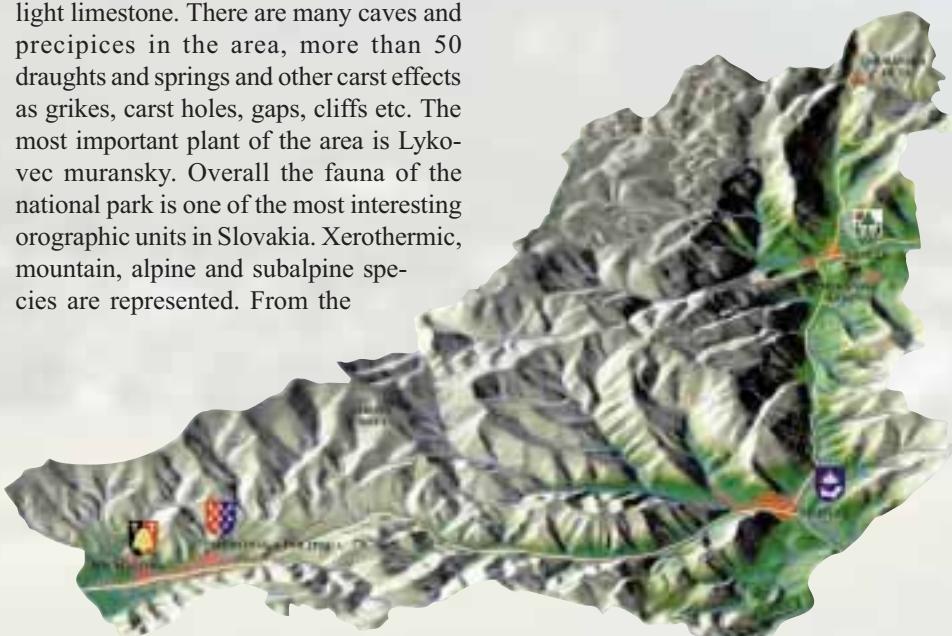
Podstatnú časť územia tvorí skrasovaná doska Muránskej planiny budovaná prevažne svetlými triasovými vápencami. V území je zaevidovaných množstvo jaskyň a priepastí, viac ako 50 ponorov a vyvieračiek a iných krasových javov, ako sú škrapy, krasové jamy, tiesňavy, bralá a pod. Najvýznamnejšou rastlinou planiny je endemit Lykovec muránsky. Celkovo sa rastlinstvo národného parku radí k najzaujmavejším spomedzi ostatných orografických celkov Slovenska. Zastúpené sú xerotermné, horské, alpínske aj subalpínske druhy. Zo zoologického hľadiska je významná poloha Muránskej planiny na južnom okraji slovenského úseku Karpát, čím sa podmieňuje spoločné zastúpenie západokarpatských horských a podhorských spoločenstiev s panónskymi alebo termofílnymi druhmi. Vyskytujú sa tu takmer všetky významnejšie druhy stavovcov, napríklad orol skalný, výr skalný, hlucháň, medved' , vlk, rys, vydra riečna.

Muranska planina represents one of the best preserved areas in Slovakia. In 1976 it was declared a reservation and in 1997

the National Park Muranska planina was established. The area of national park is 203,2 km², the area of the reservation is 217 km². The area of the national park Muranska planina and its reservation is located in three districts – Brezno, Revuca and Rimavská Sobota. The highest peak of the National Park area is Fabova hola (1439 m).

Most of the area is covered by carst plate of Muranska planina that is built mainly of light limestone. There are many caves and precipices in the area, more than 50 draughts and springs and other carst effects as grikes, carst holes, gaps, cliffs etc. The most important plant of the area is Lykovec muransky. Overall the fauna of the national park is one of the most interesting orographic units in Slovakia. Xerothermic, mountain, alpine and subalpine species are represented. From the

point of zoology, the location of Muranska planina on the Southern border of the Slovak part of Carpathian Mountains results in common representation of western Carpathian mountain and sub-mountain communities with Panonian and thermophile species. There are almost all species of vertebrates, e.g. eagle, eagle-owl, bear, wolf, lynx, otter and many others.

TISOVEC

Tisovec leží v údolí rieky Rimavy - tvorí južný vstup do Muránskej planiny. Počtom obyvateľov 4360 a katastrom na ploche 12 343 ha. patrí medzi menšie mestečká. Pomenovanie dostal od stromu Tis, ktorý sa tu v minulosti hojne vyskytoval. Najstaršie osídlenie lokality Tisovec spadá do obdobia mladšej doby bronzovej. Prvá písomná zmienka o Tisovci sa nachádza v listine uhorského kráľa Karola Roberta vydanej z roku 1334. Štatút mesta získal Tisovec na rozhraní 15. a 16. storočia. Mesto bolo známe každoročným Tisovským jarmokom.

Dôležitým zdrojom obživy obyvateľstva v stredoveku bolo baníctvo. Čažili sa drahé kovy - striebro, zlato, železná ruda a vápenec. Časté vojny a pustošenia narúšali rozvoj baníctva, preto si obyvateľstvo hľadalo aj iné zdroje obživy. Žírne lúky a výborná pastva na nich boli dobrým predpokladom pre rozvoj roľníctva, pastierstva, chovu dobytka a oviec.

Panorámu mesta tvorí veniec hôr vápencového zloženia. Vrch Hradová s pozostatkami starého slovanského hradu a náučným chodníkom a Voniaca s endemitem Lykovcom muránskym. V okolí sú vynikajúce podmienky na pešiu turistiku, na cykloturistiku, hypoturistiku, zimné lyžovanie, paragliding.

Tisovec je kultúrnym a spoločenským centrom mikroregiónu. V budove radnice na poschodi je umiestnené múzeum historie Tisovca a jeho okolia, na prízemí sa nachádza Turistické informačné centrum. Mesto je každoročne organizátorom Dňa mesta Tisovca, vo februári sa usporadúva fašiangový maškarný sprievod s muzikou a po-chovávaním basy a tri krát ročne sa oživuje tradícia Tisovských jarmokov.

Tisovec is located in the valley of Rimava river – creating Southern entry into Muránska planina. With 4360 inhabitants and catastrophe on the area of 12 343 ha it is a small town. It was given its name by a tree „Tis“- yew tree, that grew here a lot in the past. The first settlement of Tisovec area was registered in the early Bronze Age. The first written note about Tisovec is in the charter of Hungarian king Karol Robert issued in 1334. Tisovec was awarded the town status at the turn of 15th century. Current local administration continues in the historical tradition of markets and the popular Tisovec market is organised three times a year.

Mining was an important source of living for the people in Middle Ages. Precious stones – silver, gold, iron ore and limestone were mined. Frequent wars and devastation disturbed the development of mining and that is why people were looking for alternative sources of living. Rich meadows and excellent grazing possibilities were a good precondition for the development of farming, pastoralism, cattle and sheep breeding.

The mountain ring composed of limestone creates the town panorama – Hradova hill with the relics of the old Slavonic castle and educational paths and Voniaca hill with the smell of Lykovec muransky. In the area there are very good conditions for walking and cycling, hypotourism, winter skiing, paragliding.

Tisovec is a cultural and social centre of the microregion. On the first floor of the Town Hall there you can find the Tisovec history museum and Tourist Information Centre is located on the ground floor of the same building. The town is an annual organiser of the Days of Tisovec and in February a carnival festival in masks is held with music and the custom of burying the contrabass.

MICHALOVÁ

Obec Michalová vznikla v roku 1788 ako komorská osada v blízkosti železorudných baní a najmä vysokej pece. Na spracovanie železnej rudy nám poukazujú nálezy skládky pekne sfarbenej trosky. O tom, že obec vznikla v blízkosti vysokej pece,

svedčia i miestne názvy ulíc, ako Trosky, po ktorej sa vyzvážala troska.

Dnes v Michalovej žije 1392 obyvateľov a je vstupnou obcou do Mikroregiónu Muránska planina od severozápadu. Pre

obyvateľov a návštevníkov obce slúži vlastné alebo autobusové spojenie z Brezna prípadne z Tisovca.

V súčasnosti je obec zameraná na rozvoj malého podnikania a na rozvoj vidieckej turistiky. Buduje sa tu športové stredisko, kde je dnes v prevádzke lyžiarsky

cinder and local street names, as Trosky, used for the export of waste from the blast furnace, are the evidence of iron ore processing and operation of the blast furnace nearby.

Currently, Michalova has 1392 inhabitants. It is an entry village to the microre-

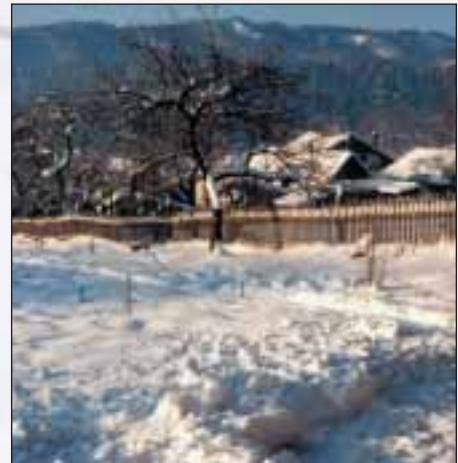

vlek Tatrapoma, futbalové ihrisko, turistická ubytovňa a bufet. V centre obce je okrem kostola a zvonice - obecný úrad, zdravotné stredisko, knižnica, pošta, piváreň, potraviny a pekáreň.

The village Michalova was established in 1788 as a settlement near to iron ore mines and mainly close to blast furnace. The findings of stockpile of nicely coloured

gion Muranska planina from the northwest. There is a train or bus connection from Brezno to Tisovec for inhabitants and visitors of the village.

Presently the village concentrates on the development of small business and rural tourism. Sports centre is being built here. There is a ski lift Tatrapoma in operation presently, football pitch, tourist hostel and buffet. Besides the church and bellhouse – there is a municipal office, health centre, library, post office, tavern and grocery.

POHRONSKÁ POLHORA

Počiatky histórie obce siahajú do r. 1786, kedy z jedenástich osád Hornej Oravy prichádzajú na územie terajšej obce prví osadníci zaobrájúci sa najmä chovom oviec, drevorubačtvom a povozníctvom. Dôvodom jej založenia boli časté prepady zbojníckych skupín, ktoré napádali obchodníkov a cestujúcich prechádzajúcich cez sedlo Zbojská.

Dominantou terajšej obce je klasicistickej kostol sv. Michala so zvonnicou. Je známy svojou unikátnou výzdobou z jesenných plodov a obrazov z prírodných materiálov, ktorá sa každoročne realizuje koncom septembra počas Michalských hodov. Zaujímavosťou je starý polhorský cintorín, v ktorom sa vyskytuje viac ako 100 latínových krízov a je zapísaný v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok na Slovensku.

V obci žije dnes 1718 obyvateľov a chotár sa rozprestiera na ploche 3 773 ha. Najnižšie položeným bodom je dolina Liesková (600 m.n.m.) a najvyšším miestom je vo výške 1441 m. vrchol Fabovej hole, ktorá je i najvyšším vrcholom Mikroregiónu Muránska planina. Obec žije bohatým kultúrnym a spoločenským životom. Je tu kultúrne stredisko a turistická ubytovňa, v budove obecného úradu je zriadená historická expozícia života a tradícií obyvateľov obce.

Obec je východiskovým bodom turis-

tických značiek na Fabovu hoľu a Klenovský Vepor. V sedle Zbojská, kadiaľ prechádza Rudná magistrála, sa nachádza rekreačná oblasť známa organizovaním detských táborov.

Village history dates back to 1786 when the first settlers from eleven villages of Horna Orava, dealing mainly with sheep breeding, wood-cutting and carrying trade,

ic exhibition about life and traditions of people from the village is shown in the municipal office. The tourist paths leading to Fabova hola and Klenovsky Vepor start in the village. The holiday resort used for childrens' camps and winter competition of dog tandems is located in the saddleback of Zbojska passing the Iron Or a artery.

come to the area of the present village. The reason of its establishment were frequent raids by bandit groups assaulting tradesmen and travellers passing through Zbojska saddleback.

Classical church of St. Michal with a bellhouse is the dominant symbol of the village nowadays. It is famous for its unique decoration made of autumn fruits and pictures from natural materials made every year in the end of September during Michael carnival. The old Polhora cemetery with more than a hundred cast iron crosses is an attraction and it is entered in the Central List of culture monuments in Slovakia.

The village has 1 718 inhabitants and is located on the area of 3773 ha. The lowest point is the valley of Lieskova brook (600 m) and the highest one is Fabova hola with the altitude of 1441 m which is also the highest peak of Muranska planina micro-region. Pohronska Polhora lives a rich cultural and social life. There is a cultural centre and tourist hostel in the village. Histor-

MURÁNSKA HUTA

Na mieste dnešnej obce stála sklárska huta, patriaca muránskemu panstvu, ktoréj vznik sa datuje medzi rokmi 1652 - 1670. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1691. V roku 1828 už mala obec 75 domov a 622 obyvateľov, ktorí sa živili väčšinou prácou v lesoch, ale mnohí ešte aj po roku 1930 vandrovali ako zasklievaci okien. V chotári obce rozprestierajúcom sa na 846 ha. sa nachádza aj reprezentančný kaštieľ na Prednej Hore postavený bulharským cárom Ferdinandom Coburgom.

Muránska Huta ležiaca v nadmorskej výške 703 m vítá návštěvníkov mikroregiónu zo severovýchodu smerom od Čer-

venej Skaly. V súčasnosti tu žije 200 obyvateľov. Okolo obce prechádza turistická trasa Rudná magistrála, ktorá spája historické lokality zamerané na ťažbu a spracovanie rudných nerastov.

At the site of the present village there was a glass works belonging to Muran estate. It was established between the years 1652 and 1670. The first written note about the village dates back to 1691. In 1828 there were already 75 houses and 622 inhabi-

ants in the village who lived mainly from work in the woods, but many, still in 1930, wandered as glaziers. The holiday resort Predna hora is also located in the village area of 846 ha.

Muranska Huta situated in the altitude of 703 m welcomes visitors to microregion from the north-east, from the direction of Cervena Skala. Currently it has 200 inhabitants. The tourist route "Rudna magistrala" (Iron Ore Artery) bypasses the village and links the historic areas dealing with mining and processing of ore minerals.

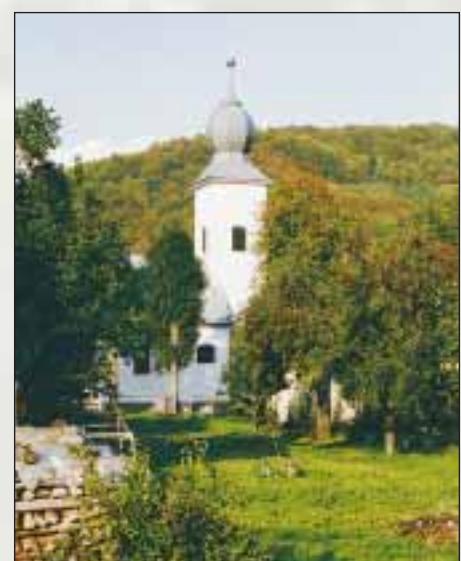
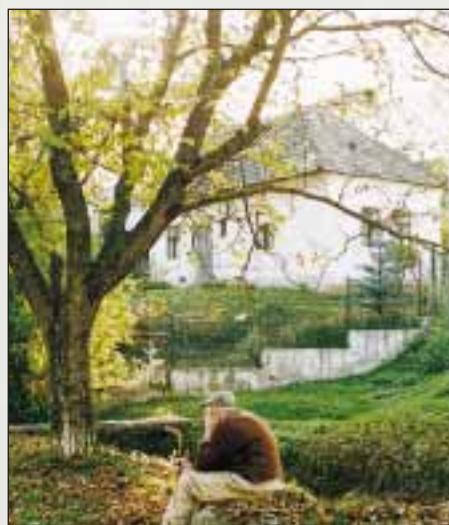
MURÁNSKA LEHOTA

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1453. Obec vznikla na základe vlastného práva na území Jelšavského panstva. Od 16. storočia sa stala súčasťou majetku páнов Muránskeho hradu. Obec leží na južnom okraji mikroregiónu Muránska planina v nadmorskej výške 388 m. V súčasnosti je v obci 101 domov a 245 obyvateľov, pri rozlohe chotára 789 ha. V obci sa nachádza rímsko-katolícky kostol vyzdobený ručne vyrezávanými sochami neznámych majstrov. Obcou prechádza turistická značka Cesta Márie Séchy, spájajúca hrady Fiľakovo a Muráň, ku ktorej sa viaže jedna z najznámejších romantických povestí Slovenského stredoveku o Muránskej Venuši.

The first written note about the village

dates back to 1453. The village was established based on the Walachian law on the area of Jelsava estate. In 16th century it became the part of the estate of Muran Castle lords.

The village is located on the Southern border of Muranska planina microregion in the altitude on 388 m. Currently, there are 101 houses and 245 people living in the village with the area of 789 ha. There

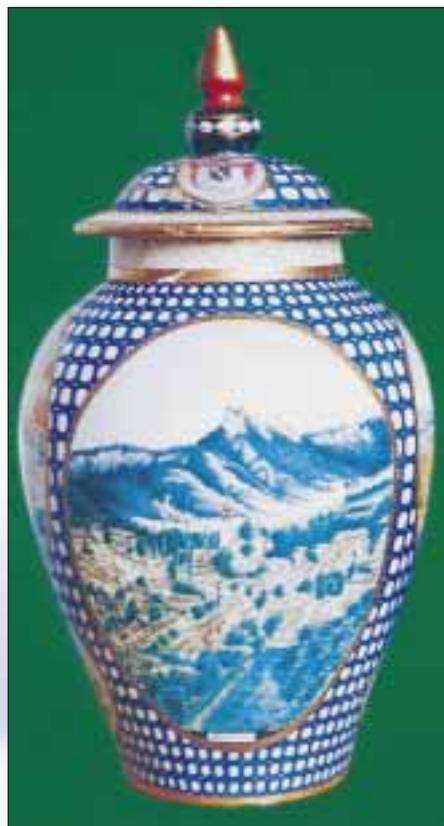
is a Roman Catholic Church decorated by hand-engraved sculptures of unknown masters. The tourist path – The road of Maria Sechy – connecting the castles of Filakovo and Muran, passes through the village. One of the most famous romantic legends of Slovak Middle Ages about Muran Venus relates to it.

MURÁŇ

Obec Muráň vznikla roku 1321 pri panom majeri pod Muránskym hradom. Muráň bol súčasťou bohatej a vyspejzej železiarskej oblasti Muránskeho panstva, ktorému patrili nielen desiatky obcí na Gemeri, ale aj na Horehroní a Spiši. Už od roku 1823 sa zoberali obyvatelia výrobou známej "muránskej" kameniny a keramiky v manufaktúrnej dielni. V roku 1849 sa odohrala medzi Muráňom a Tisovcom bitka, pri ktorej boli porazení slovenskí povstalci (podľa povesti sa ranení skryvali v tzv. Hurbanovskej jaskyni známej aj ako Brestová na začiatku Hrdzavej doliny).

Obec Muráň tvorí juhovýchodný vstup do Mikroregionu. Leží vo výške 394 m. n. m. a jej chotár má rozlohu 10 315 ha. Dnes žije v obci 1300 obyvateľov. Obec Muráň je súčasťou Gotickej cesty prechádzajúcou historickými pamiatkami Spiša a Gemera – Malohontu.

V obci sa nachádza pošta, reštaurácia a penzión Muráň. V bufete oproti kostolu si môžete pochutnať na výbornej muránskej špecialite - plnených buchtách. V zime je v prevádzke 400 m lyžiarsky vlek pria-mo v obci. Pri nástupe na náučný chodník vedúci na Muránsky hrad sa nachádza Informačné stredisko spravované Klubom priateľov Muránskej planiny.

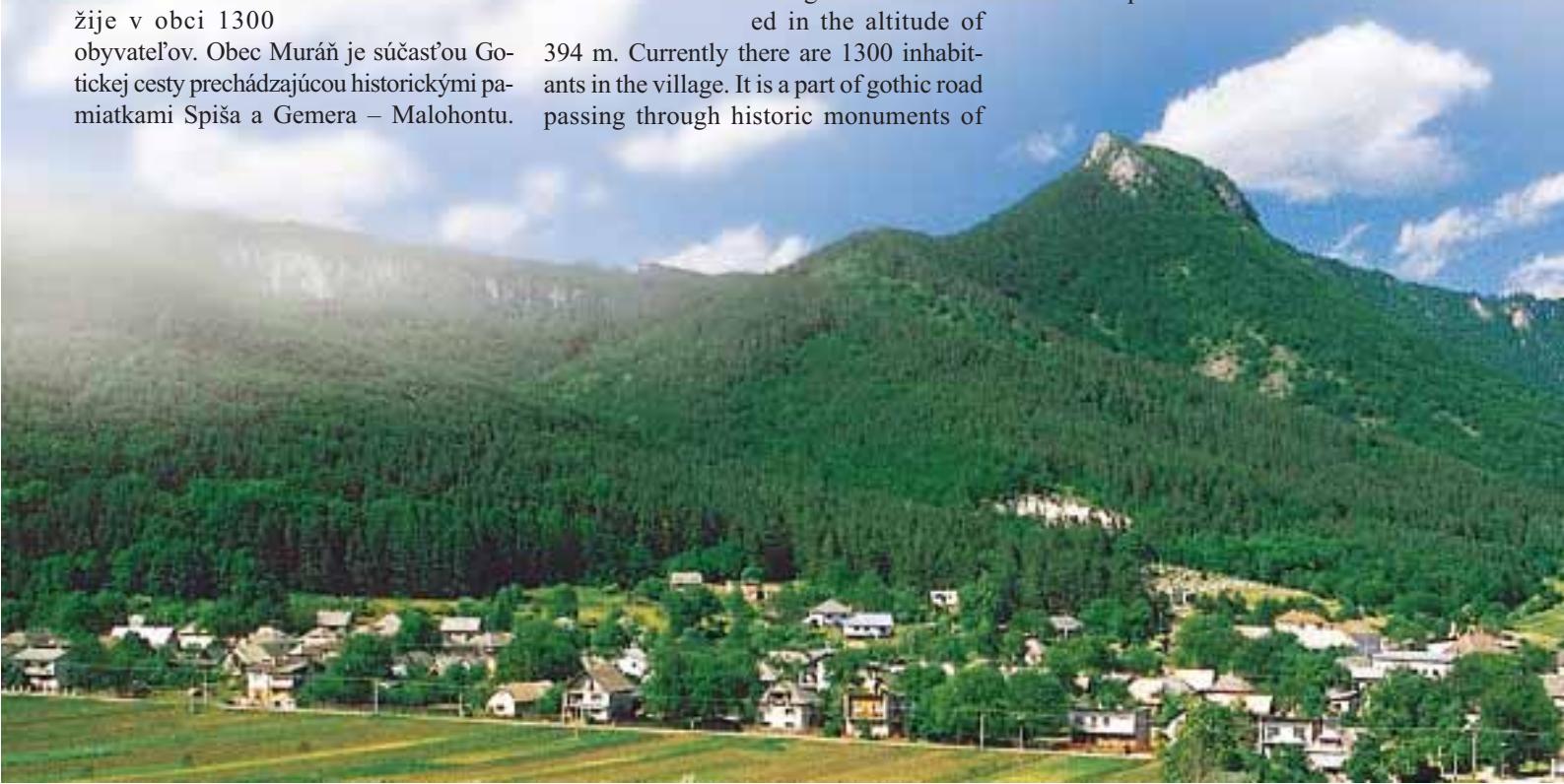
The village Muran was established in 1321 at the manorial farm under the Muran castle. Muran was a part of rich and developed ironworks area of Muran estate containing not only dozens of villages on Gemer but also on Horehronie and Spis. Since 1823 the inhabitants dealt with the production of famous "Muran" stoneware and ceramics in manufactories. In 1849 a battle took place between Muran and Tisovec in which the Slovak rebels were defeated (according to the legend, the wounded were hiding in the so called Hurbanovska Cave also known as Brestova at the top of Hrdzava valley).

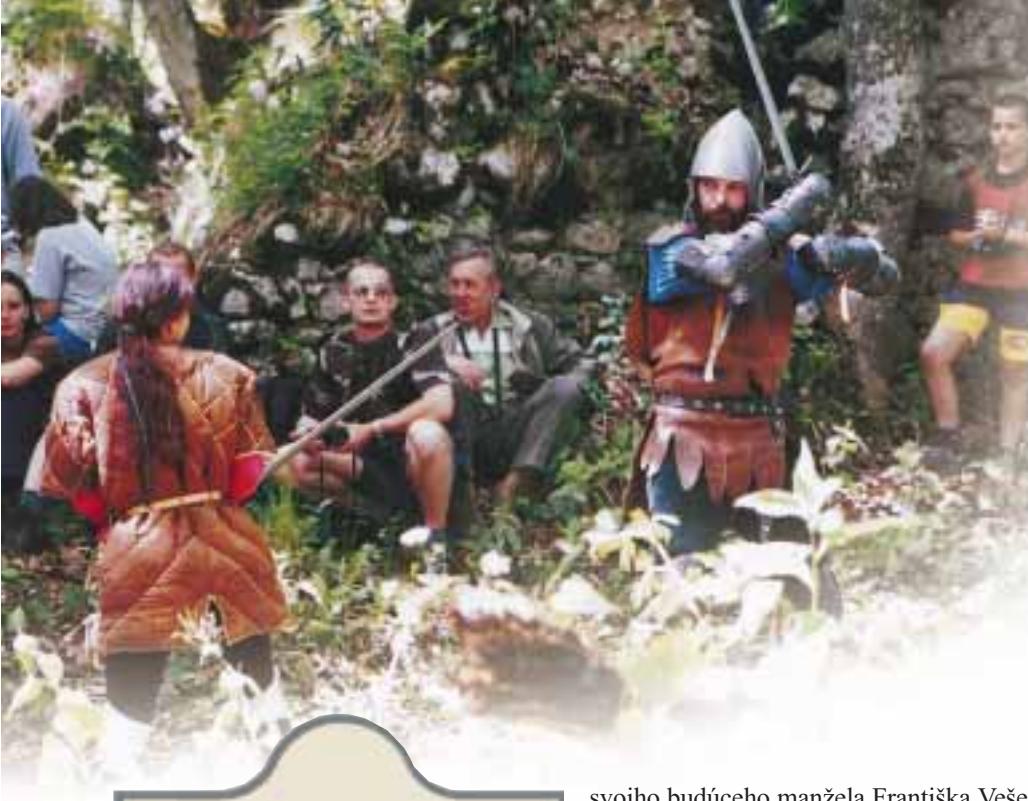
The village Muran creates the southeastern entrance into the Muranska planina microregion. It is situated in the altitude of

394 m. Currently there are 1300 inhabitants in the village. It is a part of gothic road passing through historic monuments of

Spis and Gemer-Malohont. In the village there is a post office, restaurant and a guest-house Muran. In the snack bar, opposite the church, you can taste a delicious Muran speciality – filled buns. In winter, a ski lift is in operation right in the village. At the start of the educational path leading to Muran castle, there is an Information centre administered by the Club of Friends of Muranska planina.

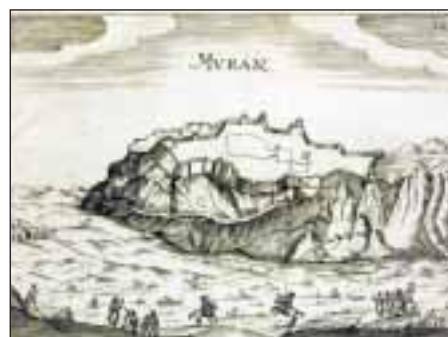

NA MURÁNSKOM HRADE IN MURAN CASTLE

Kráľovský hrad postavili v 13. storočí na vysokom brale Cigánka na ochranu cesty, vedúcej z Gemera do Liptova a Zvolena. V rokoch 1529-1549 spravoval hrad Matej Bašo, známy lúpežný rytier, ktorý so svojou družinou podnikal výpravy do širokého okolia. Vypálil Levoču, Dobšinú a jeho meno je spojené aj so zničením kartuziánskeho kláštora na Kláštorském rade v Slovenskom raji. V roku 1609 prešiel do vlastníctva bohatej rodiny Széchyovcov. Mária Széchyová ho počas povstania Juraja Rákocziho I. vydala tajne do rúk

svojho budúceho manžela Františka Vešelenyiho. Mária si svojou krásou a odvahou vyslúžila meno "Muránska Venuša." O láske tohto krásneho páru sa rozprávali legendy, zachytené v mnohých povestiach a románoch. Poslednými majiteľmi bol rod Coburgovcov a tí vlastnili hrad až do roku 1945. Hrad v 18. storočí dvakrát vyhorel

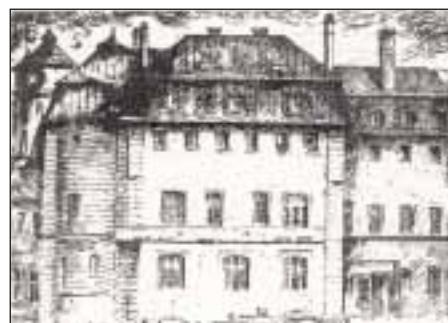

a koncom 18. storočia už neboli obývaný.

V roku 1972 hrad vyčistili a od roku 1980 sa vykonávala postupná nutná údržba. Na hrade sa usporadúvajú mnohé akcie, zábavného i náučného charakteru. Najlepší prístup na hrad je dnes náučným chodníkom z obce Muráň, popri turistickej chati Zámok.

The royal castle was built in 13th century on a high cliff Cigánka (Gipsy) for the protection of the road leading from Gemer to Liptov and Zvolen. In 1529-1549 Matej Baso, the famous squire of the pad who undertook burglarious ventures into the wide surroundings, administered the castle. He burnt down Levoca, Dobsina and his name is also linked to the destruction of Carthusian monastery in Klastorisko in Slovensky raj. In 1609 the ownership was transferred to the rich Szechy family. Maria Szechy, so beautiful and courageous, that she was given the name "Venus of Muran" had surrendered him secretly, during Juraj Rakoczi I. Uprising, into the hands of her future husband Frantisek Veseleny. Legends were told about love of this beautiful couple, included in many ballads and novels. The last owner was Coburg family. They had owned the castle since 1945. The castle had burnt down twice in 18th century and in the end of the same century it was not settled at all. It was cleared in 1972 and since 1980 gradual necessary maintenance works have been carried out there. Various functions of educational and entertaining character are held in the castle. The best access route to the castle leads through the educational path from Muran village passing the tourist cottage Zamok.

PREDNÁ HORA

Predná hora je rekreačným centrom východnej časti mikroregiónu Muránska planina. Leží v nadmorskej výške 834 m v chotároch dvoch obcí Muráň a Muránska Huta. V areáli Prednej hory je niekol'ko podnikových a súkromných chát, v ktorých je možné ubytovanie po celý rok. Najväčšími sú rekreačné zariadenie Lučanské a Predná hora s chatkovou osadou a minigolfom. František Coburg - bulharský cár postavil v Prednej Hore polôvnícku chatu a veľkolepý kaštieľ, v ktorom je dnes Od-

borný liečebný ústav psychiatrický (OLÚP), zameraný na liečenie návykových závislostí.

Predna Hora is a recreation centre of the eastern part of Muranska planina microregion. It is situated in the altitude of 834 m on the territory of two villages – Muran and Muranska Huta. On the area of Predna

Hora, there are several corporate and private cottages where the accommodation is possible throughout the whole year. Among the biggest recreation facilities are Lucanske and Predna Hora with cottage settlement. Bulgarian tsar – Frantisek Coburg, the last owner of the castle, built a hunting cottage and a monumental mansion, currently housing the Special Therapeutic Institute treating addictions, in a close by Predna Hora.

U NÁS V ZIME ENJOY WINTER WITH US

V našom regióne nájdete plné vyžitie počas zimnej sezóny. Lyžiarske strediská v Michalovej, Bánove, Rejkove a Prednej Hore, lyžiarsky vlek v Muráni a v sedle Zbojská spolu predstavujú prepravnú kapacitu viac ako 3000 osôb za hodinu a celkovú dĺžku vlekov 3800 m. Pripravuje sa zasnežovanie v strediskách Michalová a Bánovo. V blízkej dostupnosti sú Nízke Tatry s mnohými lyžiarskymi strediskami.

Na bežecké lyžovanie v prírodných pod-

mienkach sú ideálne miesta nad obcou Michalová, v lokalitách Vlčienec, Prieybina a Krátke s prechodom na Čierny Balog, na Zbojskách, Prednej Hore, v širokom okolí Tisovca i Muráňa.

Každoročne sa organizuje Zimný prechod Muránskou planinou, zimné preteky psích záprahov na Zbojskách a Silvestrovský beh Michalová - Pohronská Polhora.

In our region you can entertain yourself fully during the winter season. Skiing centres – in Michalova, Banovo, Rejkovo and Predna Hora and ski lifts in Muran and Zbojska saddlebacks represent the transport capacity of more than 3000 people per hour and the total length of ski lifts is 3800 m. Artificial snowing is being prepared in the centres Michalova and

Banovo. Nizke Tatry with many ski centres is located near by.

There are ideal conditions for cross-country skiing over the village Michalova in the locality Vlcienc, Priehybina and Kratke with a traverse to Cierny Balog, in Zbojske, Predna Hora, in the wide surroundings of Tisovec and Muran.

Annually, a winter traverse of Muranska planina is organised, winter competition of dog tandems in Zbojske and New Year's Eve run Michalova – Pohronska Polhora.

MURÁNSKYMÍ CHODNÍKMI HIKING ON MURÁŇ

Výhodná poloha nášho mikroregiónu umožňuje príjazd zo štyroch strán:

od severovýchodu autobusom z Červenej Skaly, od juhovýchodu vlakom a autobusom z Revúcej, od juhu vlakom a autobusom z Rimavskej Soboty a Hnúšte a od severozápadu vlakom a autobusom z Brezna.

Najdete u nás ideálne podmienky pre všetky možné druhy letnej turistiky v horách. Dobre značené turistické trasy, hojnosť prameňov s pitnou vodou, bohatú prírodu a najmä nie veľké množstvo turistov. Najväčšou každoročnou akciou je turistický pochod Clementisova cesta s varením gulášu a pohostením. Cyklotrasy nie sú v teréne vyznačené, ale lesné cesty sú dobre prejazdné a skutočne sa dostanete na miesta o ktorých krásate ani netušili. Krasový charakter a množstvo jaskyň sú typické pre náš región. Nie sú však voľne prístupné, iba so sprievodcom Speleoklubu v Tisovci alebo Revúcej. Pstruhové bystriny Muráňa, Rimavy a Zdychavy, ako aj rybníky v Tisovci a Muránskej Lehote vás určite potesia svojou bohatostou. Na svoje si tu odjari až do neskorej jesene pride aj najzajätenejší hubár.

Pre turistov slúžia informačné kancelárie v Tisovci a Muráni a východiskové informačné miesta v obci Michalová a v sedle Zbojská a Predná hora.

Suitable location of our microregion enables the access from four sides, from the north-east by bus from Cervena Skala, from the south-east by train and bus from Revuca, from the south by train and bus from Rimavska Sobota and Hnuste and from the north-west by train and bus from Brezno.

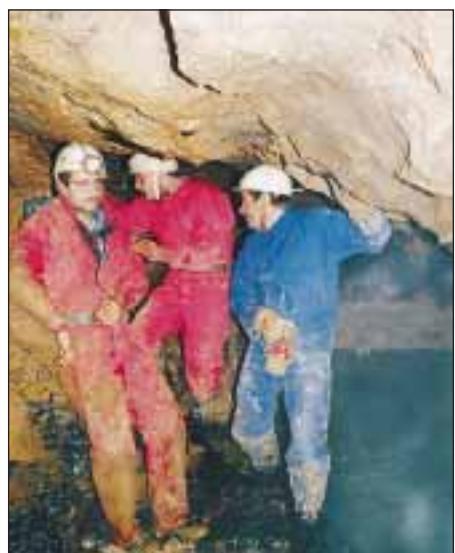

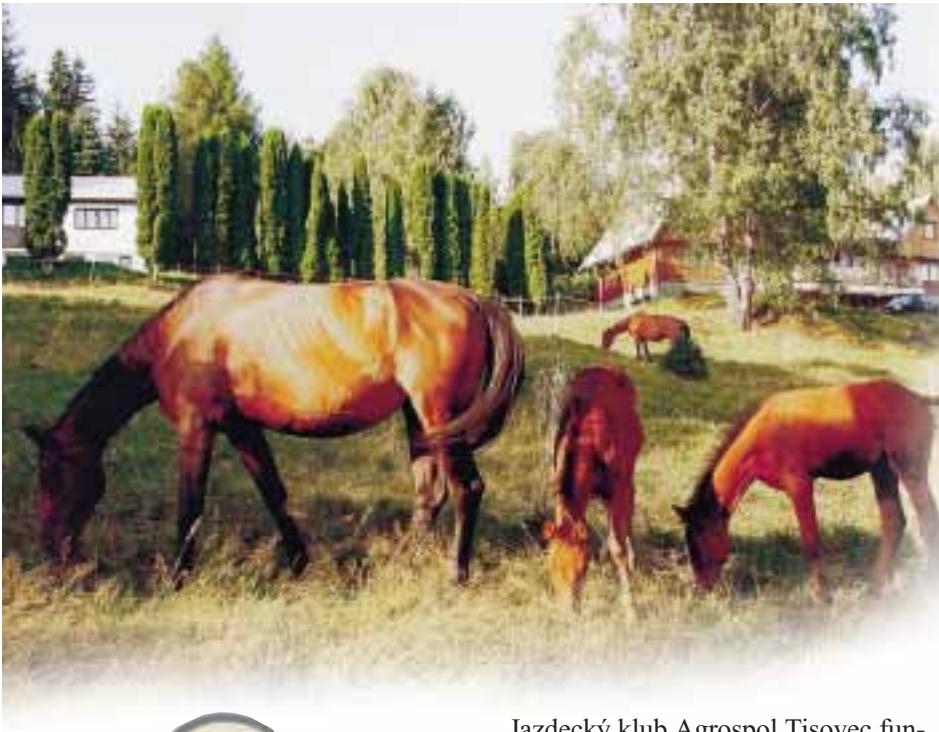
Muranska planina offers ideal conditions for all sorts of summer tourism in the mountains. Well-marked tourist paths, abundance of springs with drinking water, rich countryside, and what is even more important, not devastated by industry and tourism. Cycling routes are not marked in the terrain, but the forest paths are passable and using them you can get to such places you have never heard of before. The greatest event of the year is the tourist march Clementis' track, with cooking of goulash and entertainment.

Carst character and a number of caves are typical for our microregion. However, they are only accessible to public with guides from Speleo-club in Tisovec or Revuca. In Muran, Rimava and Zdychava, there are streams full of trout and in Tisovec and Muranska Lehota you can find rich fishponds. Even the most zealous mushroom pickers have their own back from spring till late autumn.

For tourists there are information offic-

es in Tisovec and Muran and centre information places in the village Michalova and in the mountain saddlebacks Zbojska and Predna hora.

DOBRODRUŽSTVO V SEDLE AN ADVENTURE ON A HORSEBACK

Pre záujemcov o jazdenie a turistiku na koni slúžia dva jazdecké kluby. Jazdecký klub Predná hora, v ideálne situovanom priestore otvorených lúk a východiskových trás do Národného parku. Ponúka okrem jazdenia i ubytovanie v chate Barbora, sprievodcov pri jazdení a jazdecký výcvik pre začiatočníkov. Organizuje týždenné výcvikové a jazdecké turnusy pre záujemcov všetkých vekových kategórií.

Jazdecký klub Agrospol Tisovec funguje ako prímestský klub, kde si môžete zajazdiť na krasových lúkach pod Hradovou a so sprievodcom zorganizovať výlety údolím Rimavy až na Fabovu hoľu - najvyšší vrch Muránskej planiny.

Na lúkach pri Muránskej Lehote sa každoročne organizuje Ródeo Muráň, ktoré je zaradené do súťažného kalendára WESTERN RIDING & RODEO

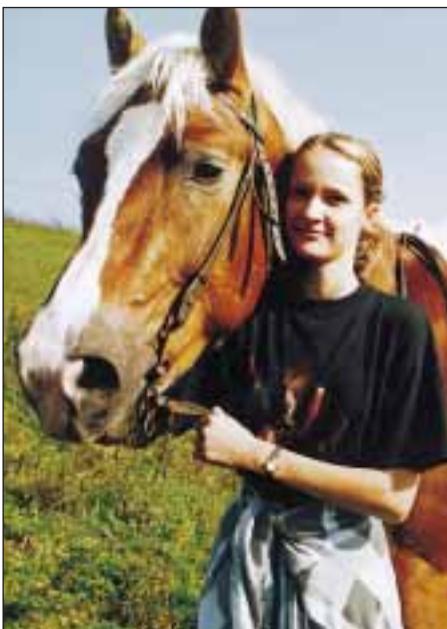
Je to jedna z najväčších a najzaujímačších akcií v našom mikroregióne.

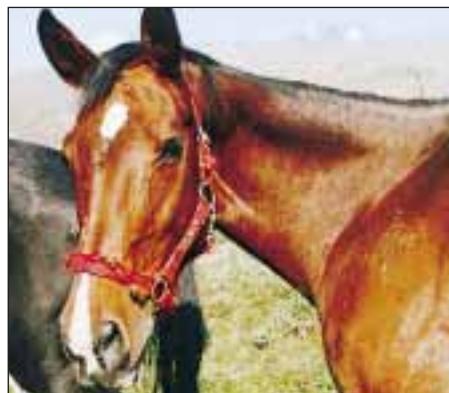
For those who are interested in tourism and horse riding there is a Riding Club Predna hora, situated ideally on the area of open mountain meadows and start paths of the National Park. Besides horse riding it can offer accommodation in

Barbora cottage, guides for riding and riding courses for beginners. Training and riding turns are organised for people of all age groups on a weekly basis.

The riding club Agrospol Tisovec operates as a town club through which you could get to know the interesting carst meadows under Hradova and organise trips with a guide through the valley of Rimava as far as to Fabova hola – the highest peak of Muranska planina.

Muran Rodeo, that is entered in the competition calendar WESTERN RIDING & RODEO, is organised annually on the meadows of Muranska Lehota. Rodeo is one of the biggest and most interesting events in our microregion.

DIVOKÉ KONE NA MURÁNI WILD HORSES ON MURAN

Jedným z charakteristickým biotopov Muránskej planiny sú lúky. V minulosti boli lúky aktívne spásané alebo kosené, čím sa pravidelne udržiavali. S ústupom tradičného využívania lúk chov koní a producia sena sú jedinými faktormi, ktoré zabráňujú zániku lúčnych spoločenstiev. Z hľadiska vyššie uvedeného, sa chov koní aj v minulosti v ochrane prírody hodnotil veľmi pozitívne a v súčasnosti sa stal jedným z dominantných symbolov Muránskej planiny. Špecifíkom je polodivoký chov koní na lúkach planiny.

Chov je už od roku 1950 umiestnený v oblasti Veľkej Lúky. V počiatkoch bola cieľom chovu záchrana huculského koňa, neskôr bola hlavným cieľom produkcia koní vhodného typu pre lesnícku činnosť.

Za týmto účelom prebehli len s čiastočným úspechom pokusy s krížením hucula so zámerom vytvoriť samostatné plemeno s názvom "slovenský horský koň" a neskôr sa začalo s chovom chladnokrvného norika. V r. 1995 bol uznaný šľachtiteľský chov koní plemena norik muránskeho typu a v r. 1997 vyhlásený za génovú rezervu norika muránskeho typu a chránený chov.

V súčasnosti sa celkový počet chovaných koní pohybuje okolo 300 kusov, z toho je 60 plemenných kobyl a 6 žrebcov. Cieľom chovu norika muránskeho typu je produkcia kvalitných, ľahko ovládateľných koní, použiteľných v lesnej prevádzke, polnohospodárstve, ochrane poľovných revírov agroturistike, hipoterapii a produkcia plemenných žrebcov. Okrem ostatných pozitívnych dopadov predstavujú kone významný estetický a krajinotvorný prvok.

One of the most characteristic biotops of Muranska planina is mountain meadow. In the past the meadows were regularly mown or grazed and were actively maintained. With the recess of traditional exploitation of meadows, horse breeding and hay production became the only factors preventing the destruction of meadows. The specific half-wild horse breeding has

always been positively evaluated from the point of country protection and currently it is one of the dominant symbols of Muranska planina.

The breeding has been located in the area Velka Luka since 1950. In the beginning, the objective of the breeding was to save Hucul horse, later it was the breeding and production of horses suitable for forestry. For this purpose the tests were carried out in criss-cross breeding of Hucul in order to create a separate breed called "the Slovak mountain horse", later on the breeding of cool-headed Norik began. In 1997 the horse breeding of Muran type Noric was recognised and in 1997 it was declared a genetic reserve of Norik muran type and protected breeding. Presently, the total number of bred horses is about 300 and out of that number there are 60 breed mares and 6 stallions. The objective of Noric muran breed is to produce a high quality, easily commandable horses, usable in forestry, agriculture, protection of hunting wards, agro-tourism, hypo-therapy and production of breed stallions. Besides other positive effects, the horses represent an important aesthetic and landscape component.

ŽELEZNIČKOU PO PLANINE A ROMANTIK RAILWAY

Unikátné železničné prepojenie z Pohronskej Polhory do Tisovca bolo vybudované v rokoch 1893 -1896 na prepravu surového železa z južných oblastí do železiarní na Pohroní a spätnú prepravu dreva. Pretože prudké stúpanie cez horské sedlo Zbojská neumožňovalo použitie klasického typu železnice, bola vystavaná na šest kilometrovom úseku ozubnicová železnica s maximálnym stúpaním 50 promile. Dnes je táto trať jediná zachovalá a pre-vádzkovaná železnica tohto typu v strednej Európe. Okrem ozubnice vzniklo pri jej výstavbe niekoľko zaujímavých a jedinečných technických unikátov. Medzi ne patrí i dvakrát lomený stúpavý viadukt pod Dielom. Do Tisovca vchádza trať 770 m dlhým Tisoveckým tunelom postaveným v roku 1949.

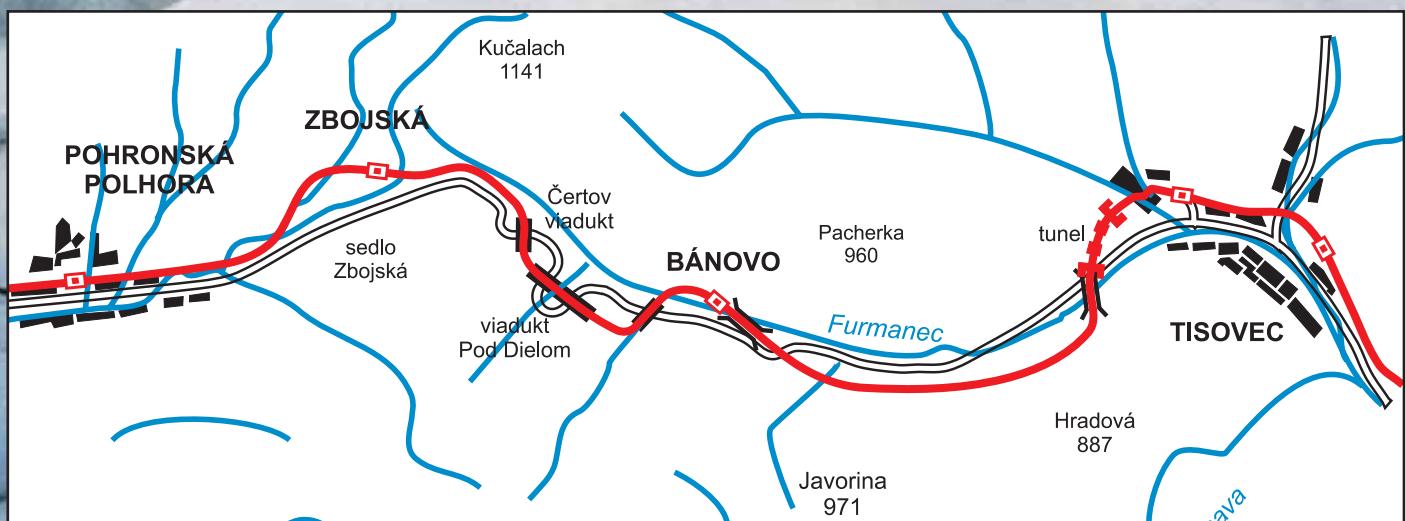
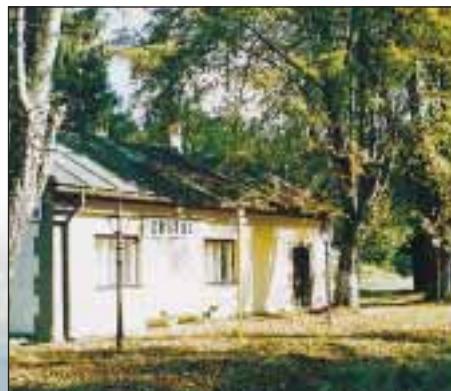
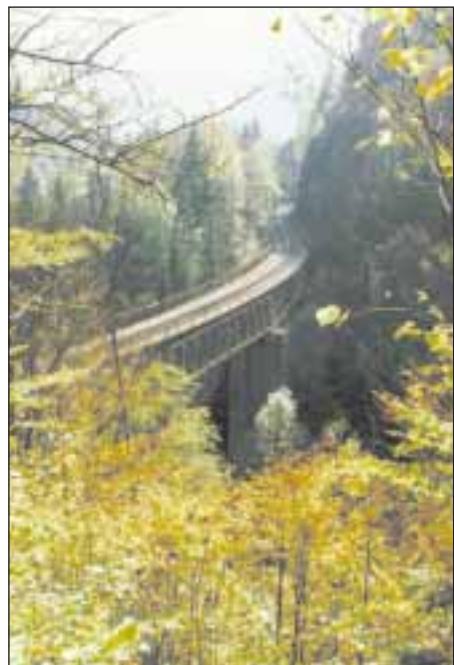
Okrem zaujímavého technického riešenia ponúka jazda po tejto trati nádherné prírodné scenérie Národného parku Muránska planina a Čertovej doliny. Rozprávkové lesné zákutia sedla Zbojská pripomínajú zašlé časy zbojníka Surovca a jeho družiny. Ovce pasúce sa na okolitých lúkach a

kone stáhujúce drevo z lesov nás nútia prenieť sa v predstavách do doby našich starých otcov.

The unique railway connection from Pohronská Polhora to Tisovec was built in 1893-1896 for the transport of raw iron from the southern areas to iron works in Pohronie and for backward transport of wood. While a steep climb through mountain saddleback Zbojska did not allow for the use of classical type of railway, a 6-km long railway was built with the maximum grade-up of 50 %. Today it is the only preserved and operating track of this kind in Central Europe. Besides the rack itself, many special and interesting technical rarities originated at the time of its construction. Among them there is also a double cusped rising viaduct under Dielo. The track enters Tisovec via 770 m long Tisovec tunnel built in 1949.

Besides the interesting technical solution, the ride on this track offers exceptional natural scenery of the National Park Muránska planina and Certova valley. Fantastic nooks of Zbojska saddleback remind of ancient times of bandit Surovec and his

gang. Sheep grazing on the surrounding meadows and horses removing wood from forests take our imagination back into the period of our grandfathers.

ŽIVÉ TRADÍCIE OVČIARSTVA SHEEP BREEDING EYE-WITNESSED

Chov oviec je tradičným spôsobom hospodárenia vo všetkých horských a podhor-ských oblastiach Slovenska. Na Muránsku planinu sa ovčiarstvo dostalo presídlením obyvateľstva z ovčiarsky tradičných oblastí – napríklad z Hornej Oravy. Rozhodujúci vplyv pri rozvoji ovčiarstva mali veľmi vhodné prírodné podmienky a tak v roku 1843 bolo v okolí Tisovca 10 salašov. Ovce sa chovali počas leta na horských lúkach na salašoch a v zime sa sťahovali do dolín do gazdovských dvorov.

Tento tradičný spôsob chovu sa čoraz viac obnovuje i v súčasnosti. V rámci mikroregiónu v lete hospodári 5 - 8 salašov, kde sa vyrábajú tradičné výrobky – syr, oštiepky, žinčica.

Na výrobu syra v koncom 19 storočia nadviazala i Tisovecká bryndziareň rodiny Manicovcov. Spracovávali ovčí syr zo širokého okolia na kvalitnú bryndzu, ktorá sa vyvážala až do USA. Dnes sa oživila rodinná tradícia výroby bryndze v Tisoveckej bryndziarne, pričom súčasťou bryndziarne je i reštaurácia Dolina, ktorá ponúka chutné bryndzové špeciality.

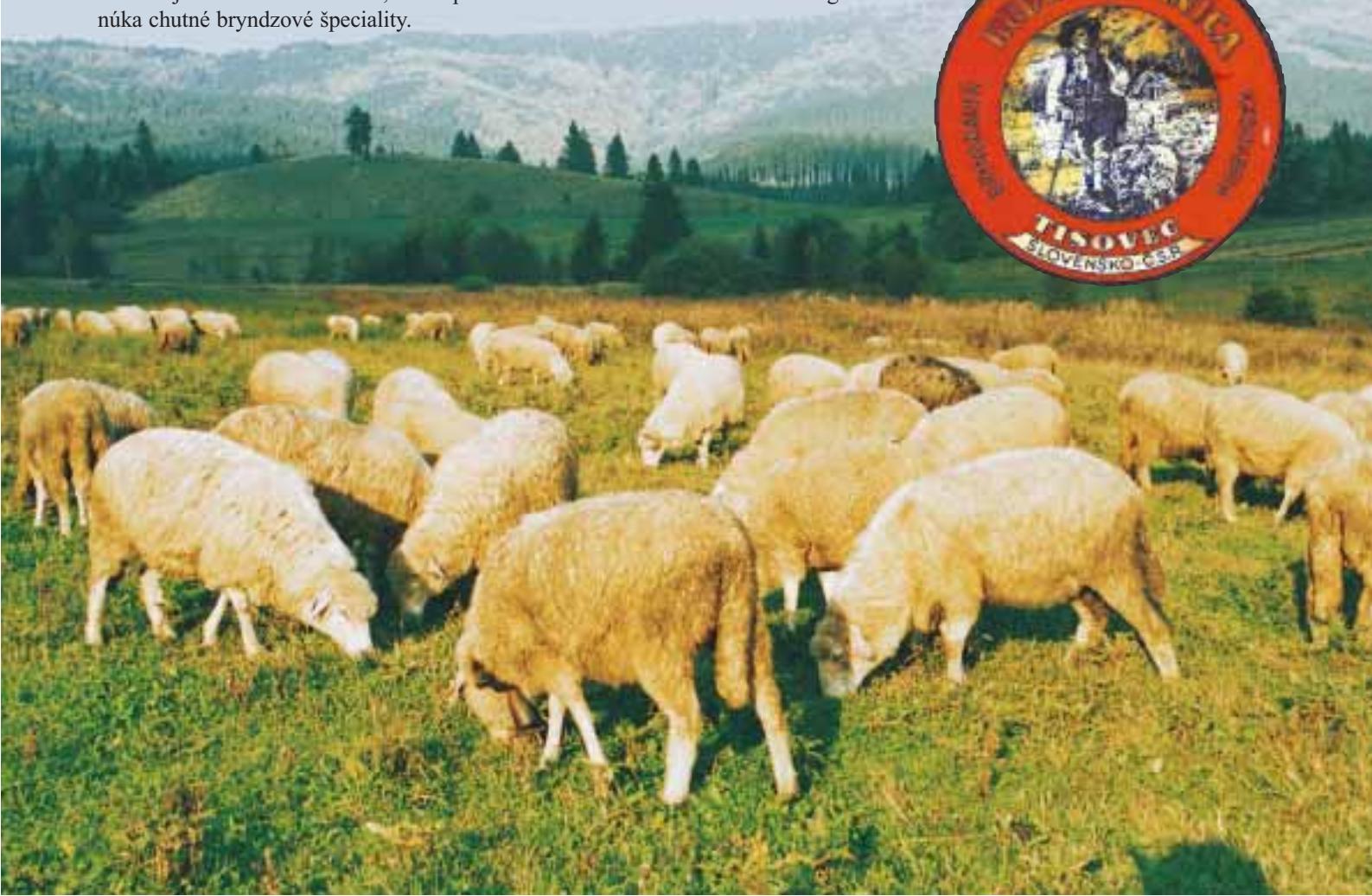

ing recovered nowadays. In terms of the microregion, in summer, there are 5-8 operating sheds producing traditional products – cheese and sheep's milk.

Production of sheep cheese started by Manica family continues the tradition of cheese production in sheds from the end of 19th century. They processed a high quality sheep cheese that was exported even to USA. The family tradition of sheep cheese production has been recovered in Tisovec sheep cheese production plant, there is also a restaurant Dolina in the shop, offering tasty sheep cheese specialities.

Sheep breeding represents a traditional way of farming in all mountain and undermountain areas of Slovakia. Sheep breeding got into Muranska planina through migration of people from traditional sheep breeding areas – e.g. from Horna Orava. Among the decisive factors for the development of sheep breeding were very suitable natural conditions and, e.g. in 1843 there were 10 sheds around Tisovec. Sheep were bred on mountain meadows, in sheds during summer and in winter they were moved to valleys, into farmyards.

This traditional form of breeding is be-

Liptovský Mikuláš - 78 km

Bešeňová - 85 km

Kežmarok - 60 km

Levoča - 72 km

Spišský hrad - 87 km

Slovenský raj - 40 km

Banská Bystrica - 55 km

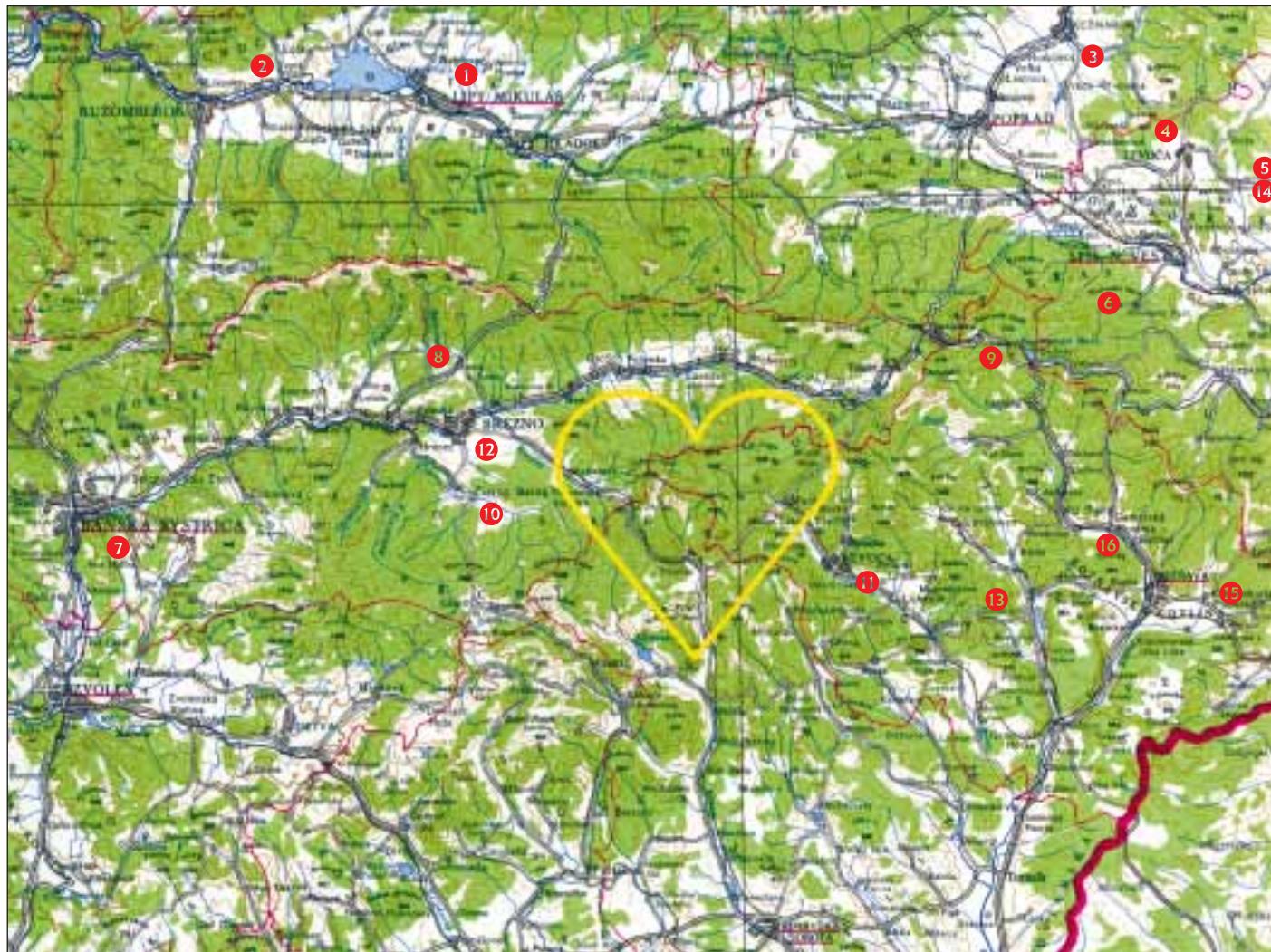
Bystriánska jaskyňa - 25 km

Dobšínská ľadová jaskyňa - 50 km

Čierny Balog - 20 km

Revúca - 20 km

Brezno - 15 km

Ochtinská aragonitová jaskyňa - 30 km

Spišská kapitula

Krásna Hôrka - 50 km

Betliar - 76 km

Vydal: VRCHÁR - združenie pre rozvoj turizmu Michalová s finančným príspevkom programu PHARE z Pilotnej grantovej schémy pre rozvoj cestovného ruchu MH SR
Autor a zodpovedný redaktor: PhDr. Igor Pašník

Autor fotografií: Miroslav Novák, M. Detko, archív správy NaPaMP,
Odborná spolupráca: Europrojekt, s.r.o., Bratislava, Správa Národného parku Muránska planina,
Mikroregión Muránska planina, Rudohorská rozvojová spoločnosť, Klub priateľov Muránskej planiny
Výroba: ALTIUS s.r.o., Bratislava

